GENERALINIO ADVOKATO
GIOVANNI PITRUZZELLA IŠVADA,
pateikta 2019 m. kovo 5 d.[1]

Byla C-123/18 P

HTTS Hanseatic Trade Trust & Shipping GmbH
prieš

Europos Sąjungos Tarybą

„Apeliacinis skundas – Ieškinys dėl žalos atlyginimo – Iranui taikomos ribojamosios priemonės – Žalos, apeliantės tariamai patirtos dėl jos pavadinimo įtraukimo į asmenų ir subjektų, kurių lėšos ir ekonominiai ištekliai įšaldomi, sąrašą, atlyginimas – Sąvoka „pakankamai sunkus Sąjungos teisės pažeidimas“ – Pareiga motyvuoti – Veiksminga teisminė gynyba“

1. Apeliantė *HTTS Hanseatic Trade Trust* & *Shipping GmbH* (toliau – HTTS) prašo Teisingumo Teismo panaikinti 2017 m. gruodžio 13 d. Europos Sąjungos Bendrojo Teismo sprendimą *HTTS / Taryba*[2], kuriuo šis teismas atmetė jos ieškinį, pareikštą siekiant, kad Sąjunga būtų patraukta deliktinėn atsakomybėn, nes, kaip teigia HTTS, Europos Sąjungos Tarybos veiksmai lėmė žalą, jos patirtą dėl to, kad jos pavadinimas buvo įtrauktas, viena vertus, pagal 2010 m. liepos 26 d. Tarybos įgyvendinimo reglamentą (ES) Nr. 668/2010, kuriuo įgyvendinama Reglamento (EB) Nr. 423/2007 dėl ribojančių priemonių Iranui 7 straipsnio 2 dalis[3], į 2007 m. balandžio 19 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 423/2007 dėl ribojančių priemonių Iranui[4] V priedą ir, kita vertus, pagal 2010 m. spalio 25 d. Tarybos reglamento (ES) Nr. 961/2010 dėl ribojamųjų priemonių Iranui, kuriuo panaikinamas Reglamentas Nr. 423/2007[5], į Reglamento Nr. 961/2010 VIII priedą (toliau visi kartu – ginčijamos priemonės).

I. Ginčo aplinkybės

2. Iš skundžiamo sprendimo 1 ir paskesnių punktų matyti, kad HTTS yra pagal Vokietijos teisę įsteigta bendrovė, kurią 2009 m. įsteigė N. Bateni ir kuri veikia kaip laivybos agentė ir techninė laivų valdytoja. Ši byla susijusi su ribojamosiomis priemonėmis, nustatytomis siekiant paveikti Irano Islamo Respubliką, kad ji nutrauktų branduolinę veiklą, keliančią branduolinių ginklų platinimo riziką, ir branduolinių ginklų tiekimo sistemų kūrimo veiklą. Konkrečiau kalbant, tai yra viena iš bylų, susijusių su ribojamosiomis priemonėmis laivybos bendrovei *Islamic Republic of Iran Shipping Lines* (toliau – IRISL) ir fiziniams ar juridiniams asmenims, galimai susijusiems su šia bendrove, tarp kurių, Tarybos teigimu, yra HTTS ir dvi kitos laivybos bendrovės: *Hafize Darya Shipping Lines* (toliau – HDSL) ir *Safiran Pyam Darya Shipping Lines* (toliau – SAPID).

1 Originalo kalba: prancūzų.

2 T-692/15, EU:T:2017:890, toliau – skundžiamas sprendimas.

3 OL L 195, 2010, p. 25.

4 OL L 103, 2007, p. 1.

5 OL L 281, 2010, p. 1.

3. Pirmą kartą HTTS pavadinimas į sąrašą įtrauktas 2010 m. liepos 26 d., kai įsigaliojo Įgyvendinimo reglamentas Nr. 668/2010, motyvuojant tuo, kad ji „veikia HDSL vardu Europoje“. Dėl šio įtraukimo į sąrašą nebuvo pareikštas ieškinys dėl panaikinimo. Tačiau tai, kad HTTS pavadinimas pagal Reglamentą Nr. 961/2010 buvo įtrauktas į sąrašą, remiantis tuo, kad ji „yra valdoma [IRISL] ir (arba) veikia jos vardu“, HTTS ginčijo, ir Bendrasis Teismas šį įtraukimą į sąrašą panaikino. Iš tikrųjų 2011 m. gruodžio 7 d. Sprendimu *HTTS / Taryba*[6] Bendrasis Teismas panaikino Reglamentą Nr. 961/2010 tiek, kiek jis buvo susijęs su apeliante, nuo 2012 m. vasario 7 d., kad Taryba iki to laiko galbūt galėtų papildyti HTTS pavadinimo pakartotinio įtraukimo į sąrašą motyvus.

4. Jau priėmus šį sprendimą HTTS pavadinimą Taryba vėliau kelis kartus vėl įtraukė į sąrašus; HTTS kaskart ginčijo tokį įtraukimą, o Bendrasis Teismas jį panaikino 2013 m. birželio 12 d. Sprendimu *HTTS / Taryba*[7] ir 2015 m. rugsėjo 18 d. Sprendimu *HTTS ir Bateni / Taryba*[8].

5. 2013 m. rugsėjo 16 d. Sprendimu *Islamic Republic of Iran Shipping Lines ir kt. / Taryba*[9] Bendrasis Teismas taip pat panaikino IRISL ir kitų laivybos bendrovių, tarp jų HDSL ir SAPID, pavadinimų įtraukimą į sąrašus, motyvuodamas tuo, kad Tarybos nurodytos aplinkybės nepateisina IRISL pavadinimo įtraukimo į sąrašą, taigi jomis negalima pateisinti ribojamųjų priemonių nustatymo ir tolesnio taikymo kitoms laivybos bendrovėms, kurios į sąrašus įtrauktos dėl savo ryšių su IRISL.

6. 2015 m. liepos 23 d. laišku ieškovė pateikė Tarybai prašymą atlyginti žalą, kurią teigė patyrusi dėl to, kad jos pavadinimas pirmą kartą ir vėliau pakartotinai buvo įtrauktas į asmenų, susijusių su IRISL veikla, sąrašus. Šiame prašyme atlyginti žalą ieškovė rėmėsi savo teise į turtinės ir neturtinės žalos, kurią ji teigė patyrusi ne vien dėl įtraukimo į sąrašus pagal Įgyvendinimo reglamentą Nr. 668/2010 ir Reglamentą Nr. 961/2010, bet ir dėl vėlesnių ar pakartotinių įtraukimų į sąrašus, atlyginimą. 2015 m. spalio 16 d. laišku Taryba šį prašymą atmetė.

II. Procesas Bendrajame Teisme ir skundžiamas sprendimas

7. 2015 m. lapkričio 25 d. Bendrojo Teismo kanceliarija gavo HTTS ieškinį, pareikštą remiantis SESV 268 straipsniu, siekiant, kad būtų atlyginta žala, kurią ji teigė patyrusi dėl jos įtraukimo į Reglamento Nr. 423/2007, iš dalies pakeisto Įgyvendinimo reglamentu Nr. 668/2010, V priede pateikiamą sąrašą ir į Reglamento Nr. 961/2010 VIII priede pateikiamą sąrašą.

8. Bendrasis Teismas nagrinėjo bylos esmę, nepareikšdamas nuomonės dėl Tarybos triplike pateikto ieškinio nepriimtinumu grindžiamo prieštaravimo, susijusio su pasibaigusiu senaties terminu, nustatytu Teisingumo Teismo statuto 46 straipsnyje[10].

9. Dėl bylos esmės Bendrasis Teismas iš pradžių pateikė pirmines pastabas dėl jurisprudencijoje nustatytų neteisėtumo vertinimo kriterijų nagrinėjant prašymą dėl žalos atlyginimo. Paskui jis vieną po kito atmetė abu pagrindus, kuriuos HTTS nurodė siekdama įrodyti pakankamai sunkų Sąjungos teisės pažeidimą, t. y. pagrindą, grindžiamą įtraukimo į sąrašus materialinių sąlygų pažeidimu, ir pagrindą, grindžiamą pareigos motyvuoti neįvykdymu. Atmetęs abu šiuos pagrindus Bendrasis Teismas nusprendė, kad nėra pakankamai sunkaus Sąjungos teisės pažeidimo, todėl atmetė ieškinį nenagrinėjęs, ar įvykdytos kitos Sąjungos atsakomybės atsiradimo sąlygos.

6 T-562/10, EU:T:2011:716.

7 T-128/12 ir T-182/12, nepaskelbtas Rink., EU:T:2013:312.

8 T-45/14, nepaskelbtas Rink., EU:T:2015:650.

9 T-489/10, EU:T:2013:453.

10 Žr. skundžiamo sprendimo 21–26 punktus. Taip pat žr. šio sprendimo 92 punktą.

III. Procesas Teisingumo Teisme ir šalių reikalavimai

10. 2018 m. vasario 13 d. HTTS pateikė apeliacinį skundą dėl skundžiamo sprendimo. Apeliacinio skundo reikalavimuose ji Teisingumo Teismo prašė panaikinti skundžiamą sprendimą, nurodyti Tarybai atlyginti turtinę ir neturtinę žalą, vertinamą 2 516 221,50 EUR, sumokėti delspinigius, apskaičiuotus taikant Europos Centrinio Banko pagrindinėms pakartotinio finansavimo operacijoms taikomą palūkanų normą, padidintą dviem procentiniais punktais, nuo 2015 m. spalio 17 d. iki tol, kol bus sumokėta visa žalos atlyginimo suma, ir priteisti iš Tarybos bylinėjimosi išlaidas.

11. Atsiliepime į apeliacinį skundą Taryba Teisingumo Teismo prašo atmesti apeliacinį skundą; nepatenkinus šio reikalavimo – grąžinti bylą Bendrajam Teismui, kad jis priimtų sprendimą; nepatenkinus ir šio reikalavimo – atmesti ieškinį; be to – priteisti iš HTTS bylinėjimosi visose instancijose išlaidas.

12. Europos Komisija, vykstant procesui Bendrajame Teisme įstojusi į bylą palaikyti Tarybos reikalavimų šalis, prašo atmesti visą apeliacinį skundą; nepatenkinus šio reikalavimo – atmesti ieškinį; be to – priteisti iš apeliantės bylinėjimosi šioje instancijoje išlaidas.

13. HTTS, Taryba ir Komisija buvo išklausytos per 2018 m. lapkričio 26 d. Teisingumo Teismo posėdį.

IV. Teisinė analizė

14. Grįsdama savo apeliacinį skundą apeliantė nurodo keturis pagrindus. Teisingumo Teismo prašymu šioje išvadoje didžiausias dėmesys bus skiriamas pirmajam pagrindui.

A. Dėl pirmojo pagrindo

1. Šalių argumentų santrauka

15. HTTS iš esmės teigia, kad Bendrasis Teismas skundžiamo sprendimo 49 ir paskesniuose punktuose padarė teisės klaidą, kai, vertindamas, ar padarytas pakankamai sunkus Sąjungos teisės pažeidimas, atsižvelgė į informaciją ir aplinkybes, kurios ginčijamų veiksmų įvykdymo metu Tarybai nebuvo žinomos ir kurias ši nurodė tik vėliau, praėjus keleriems metams nuo šių veiksmų įvykdymo. HTTS teigia, kad Bendrasis Teismas, siekdamas nustatyti, ar padarytas minėtas pažeidimas, negalėjo atsižvelgti į laikotarpį po ginčijamų priemonių priėmimo. Jos nuomone, vėlesniais pasikeitimais arba nauja informacija ar įrodymais, kurie iš tikrųjų nelėmė ginčijamų priemonių priėmimo, negalėjo vėliau būti pateisinti Tarybos veiksmai. HTTS taip pat teigia, jog Bendrasis Teismas negalėjo, remdamasis taisykle, susijusia su ieškinio dėl žalos atlyginimo pareiškimo terminu, daryti išvados, kad institucijos veiksmus reikia nagrinėti atsižvelgiant į aplinkybes, galbūt susiklosčiusias laikotarpiu nuo šių veiksmų įvykdymo iki ieškinio pareiškimo. Ji priduria, kad bendros užsienio ir saugumo politikos (BUSP) specifika negali lemti to, kad Tarybai netektų jokia atsakomybė už šiurkštų ir akivaizdų Sąjungos teisės pažeidimą, nes priimant ribojamąsias priemones taip pat turi būti remiamasi teisinės valstybės principais. Kad nuspręstų, jog nėra pakankamai sunkaus Sąjungos teisės pažeidimo, Bendrasis Teismas taip pat negalėjo remtis aplinkybe, kad Bendrojo Teismo sprendimas panaikinti Reglamentą Nr. 961/2010 neįsigaliojo iškart, juo labiau dėl to, kad po šio panaikinimo Tarybos priimtos priemonės taip pat buvo pripažintos neteisėtomis. Iš Sprendimo *Safa Nicu Sepahan / Taryba*[11] matyti, jog tai, kad Taryba neįvykdo pareigos pateikti informaciją, susijusią su sprendimu įtraukti į sąrašą, arba įrodymų, pagrindžiančių ribojamųjų priemonių priėmimo motyvus, savaime reiškia pakankamai sunkų teisės normos pažeidimą, kurio ji negali ištaisyti po kelerių metų. HTTS

11 2017 m. gegužės 30 d. sprendimas (C-45/15 P, EU:C:2017:402).

tvirtina, kad Bendrasis Teismas taip pat turėjo atsižvelgti į Tarybos teiginius, pateiktus bylose T-128/12 ir T-182/12[12], iš kurių matyti, kad 2012 m. pradžioje ji neturėjo būtinos informacijos dėl įtraukimo į sąrašą. Taigi Bendrasis Teismas negalėjo atsižvelgti į Tarybos, siekiant atmesti jai Bendrajame Teisme pareikštame ieškinyje dėl žalos atlyginimo pateiktus kaltinimus, nurodytus motyvus ir įrodymus.

16. Taryba savo ruožtu iš esmės teigia, kad Bendrasis Teismas pagrįstai galėjo nuspręsti, jog Taryba galėjo remtis aplinkybėmis, susiklosčiusiomis laikotarpiu nuo skundžiamų veiksmų įvykdymo iki ieškinio pareiškimo. Kalbama ne apie galimybę Tarybai *a posteriori* išvengti galimos atsakomybės, o apie galimybę jai ginčyti padaryto pažeidimo kvalifikavimą kaip pakankamai sunkaus pažeidimo, dėl kurio įgyjama teisė į žalos atlyginimą. Iš Bendrojo Teismo analizės nematyti, kad neįmanoma pripažinti Sąjungos institucijų atsakomybės joms veikiant BUSP srityje. Nepakanka bet kokio pažeidimo, Bendrojo Teismo nustatyto nagrinėjant ieškinį dėl panaikinimo, kad, sprendžiant ginčą dėl žalos atlyginimo, būtų konstatuotas pakankamai sunkus Sąjungos teisės pažeidimas, ir Bendrasis Teismas, vertindamas, ar padarytas toks pažeidimas, galėjo atsižvelgti į konkrečias aplinkybes, susijusias su tuo, kad šių priemonių buvo imtasi įgyvendinant BUSP srities sprendimus. Taip pat Bendrasis Teismas teisiniu požiūriu nesuklydo padarydamas išvadą, kad, nors apeliantei skirtos ribojamosios priemonės, nagrinėtos byloje T-562/10[13], buvo neteisėtos, nes neįvykdyta pareiga motyvuoti, neatmestina, jog nagrinėjamu atveju šios priemonės gali būti pateisinamos, ir nuspręsdamas atidėti panaikinimo įsigaliojimą, kad Taryba prireikus galėtų priimti naujas, teisėtas, ribojamąsias priemones HTTS atžvilgiu. Dėl to, kad skundžiamame sprendime nebuvo atsižvelgta į Sprendime *Safa Nicu Sepahan / Taryba* įtvirtintą jurisprudenciją, pažymėtina, jog negalima palyginti abiejų bylų, nes pastaroji jurisprudencija susijusi su materialinių elementų trūkumu, o šioje byloje ginčijamasi dėl Tarybos diskrecijos įgyvendinimo ir apimties. Šiaip ar taip, iš Sprendimo S*afa Nicu Sepahan / Taryba*[14] matyti, kad teisės norma, kuri turėjo būti akivaizdžiai pažeista, suteikė apsaugą tik tuo atveju, jei nebuvo įvykdytos materialinės jos taikymo sąlygos. Kadangi buvo pakankamai požymių, leidžiančių nustatyti, kad šios materialinės sąlygos įvykdytos, individualių teisių apsaugos principas neturėjo būti taikomas. Taigi tai, ar laikytasi materialinių kriterijų, visai gali būti nustatyta tik po atitinkamo teisės akto priėmimo. Taryba taip pat primena, kad sprendžiant dėl Sąjungos deliktinės atsakomybės siekiama suderinti žalą patyrusio asmens interesų apsaugą ir būtinybę užtikrinti tinkamą institucijų veikimą. Tačiau negalima pateisinti žalos atlyginimo asmeniui, jei faktinės aplinkybės, paaiškėjusios po teisės aktų – tiesa, pripažintų neteisėtais – priėmimo, patvirtina veiksmus, kuriais jis buvo kaltinamas iki šių aktų priėmimo. Faktinės aplinkybės patvirtina ryšius tarp HTTS ir HDSL, taip pat tarp SAPID ir IRISL. Taigi negalima daryti išvados, jog Taryba padarė pakankamai sunkų Sąjungos teisės pažeidimą, remiantis vien tuo, kad ji neturėjo pakankamų įrodymų. Todėl Taryba prašo pirmąjį pagrindą atmesti.

17. Komisija iš esmės pritaria Tarybos argumentams.

2. Analizė

18. Galimybė teisės subjektams Sąjungos teismuose pareikšti ieškinį dėl Sąjungos deliktinės atsakomybės pripažinimo grindžiama teisinės Sąjungos samprata ir reiškia paskiausią teisės subjektų apsaugos nuo netinkamų Sąjungos institucijų veiksmų, lėmusių žalą, etapą[15]. Esant tikrai teisinei Sąjungai Taryba, veikdama BUSP srityje ir priimdama ribojamąsias priemones, negali būti „apsaugota“ nuo jos atsakomybės atsiradimo galimybės.

12 2013 m. birželio 12 d. Sprendimas *HTTS / Taryba* (T-128/12 ir T-182/12, nepaskelbtas Rink., EU:T:2013:312).

13 2011 m. gruodžio 7 d. Sprendimas *HTTS / Taryba* (T-562/10, EU:T:2011:716).

14 2017 m. gegužės 30 d. sprendimas (C-45/15 P, EU:C:2017:402).

15 2017 m. gegužės 30 d. Sprendimas *Safa Nicu Sepahan / Taryba* (C-45/15 P, EU:C:2017:402, 35 punktas).

19. Sprendime *Safa Nicu Sepahan / Taryba*[16] Teisingumo Teismas priminė Sąjungos deliktinės atsakomybės atsiradimo sąlygas. Pirmoji iš šių sąlygų (ir vienintelė, dėl kurios ginčijamasi šiame apeliaciniame procese) – pakankamai sunkaus teisės normos, kuria siekiama suteikti teisių privatiems asmenims, pažeidimo buvimas[17]. Toks pažeidimas „yra tuomet, kai atitinkama institucija *akivaizdžiai ir šiurkščiai* nesilaiko nustatytų diskrecijos ribų, šiuo atžvilgiu reikia, be kita ko, atsižvelgti į tokius elementus, kaip pažeistos normos aiškumo ir tikslumo laipsnis, ir į diskrecijos, kurią Sąjungos institucijai suteikia pažeista norma, apimtį“[18]. Sąjungos teisės pažeidimas „bet kuriuo atveju <…> yra tikrai sunkus, jeigu jis išlieka, nepaisant priimto sprendimo, kuriuo konstatuojamas inkriminuojamas pažeidimas, prejudicinio sprendimo arba Teisingumo Teismo suformuotos jurisprudencijos šiuo klausimu, iš kurių aišku, kad aptariamas elgesys yra pažeidimas“[19].

20. Iš reikalavimo nustatyti pakankamai sunkų pažeidimą matyti, kad bet kuris Sąjungos institucijos padarytas pažeidimas nebūtinai lemia teisės į žalos atlyginimą atsiradimą. Iš tikrųjų, kaip pabrėžia Taryba, iš klasikinės Teisingumo Teismo suformuotos jurisprudencijos matyti, kad reikia derinti privačių asmenų interesus būti apsaugotiems nuo institucijų neteisėtų veiksmų ir būtiną institucijų diskreciją, pripažintiną siekiant, kad nebūtų stabdoma jų veikla.

21. Pastarasis reikalavimas yra ypač svarbus apskritai BUSP srityje ir konkrečiai ribojamųjų priemonių srityje, kurioje institucijų veiksmai pasižymi tuo, kad reikia veikti greitai, remiantis neišsamia informacija, kurios pati Taryba dažnai neturi. Dėl sunkumų, su kuriais susiduria Taryba ir kurie susiję su informacijos prieinamumu ir įrodymais, *risk assessment* (rizikos vertinimas), kurį ji turi atlikti, neišvengiamai tampa sudėtingas ir sunkus. Taigi galimas Sąjungos atsakomybės atsiradimas dėl Tarybos veiksmų priimant ribojamąsias priemones neturi trukdyti Sąjungai dalyvauti palaikant tvarką pasaulyje.

22. Vis dėlto matyti, kad tokia trukdymo rizika nekyla. Viena vertus, trys sąlygos[20], kurios visos turi būti įvykdytos, kad būtų pripažinta teisė į žalos atlyginimą, yra labai griežtos. Kita vertus, Teisingumo Teismas jau yra pripažinęs galimybę atsižvelgti į situaciją, kurias reikia suvaldyti, sudėtingumą siekiant nustatyti, ar tariamas Sąjungos teisės pažeidimas yra pakankamai sunkus[21].

23. Be to, iš Sprendimo *Safa Nicu Sepahan / Taryba*[22] aiškiai matyti, kad Teisingumo Teismas, nagrinėdamas ribojamąsias priemones, priimtas kovojant su branduolinių ginklų platinimu Irane, taikė įprastas sąlygas, susijusias su Sąjungos deliktinės atsakomybės atsiradimu, ir nesugriežtino reikalavimų atsižvelgdamas į atitinkamos institucijos veiklos sritį.

24. Taigi reikia iškart konstatuoti, jog iš skundžiamo sprendimo matyti, kad Bendrasis Teismas, vertindamas, ar padarytas pakankamai sunkus Sąjungos teisės pažeidimas, siekė nustatyti, ar pažeidimai, kuriais kaltinama Taryba, yra ne tik akivaizdūs ir šiurkštūs, kaip nurodyta suformuotoje jurisprudencijoje, bet ir „aišk[ūs] ir nepateisinam[i]“, kaip nurodyta Bendrojo Teismo jurisprudencijoje, kurios, mano žiniomis, Teisingumo Teismas nėra patvirtinęs[23]. Tačiau sugriežtinto kriterijaus taikymas kalbant apie ribojamąsias priemones, kaip minėta, nėra patvirtintas pastarojo meto Teisingumo Teismo

16 2017 m. gegužės 30 d. sprendimas (C-45/15 P, EU:C:2017:402).

17 2017 m. gegužės 30 d. Sprendimas *Safa Nicu Sepahan / Taryba* (C-45/15 P, EU:C:2017:402, 29 punktas).

18 2017 m. gegužės 30 d. Sprendimas *Safa Nicu Sepahan / Taryba* (C-45/15 P, EU:C:2017:402, 30 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija). Kursyvu išskirta mano.

19 2017 m. gegužės 30 d. Sprendimas *Safa Nicu Sepahan / Taryba* (C-45/15 P, EU:C:2017:402, 31 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija). Kursyvu išskirta mano.

20 Primenu, kad turi būti pakankamai sunkus Sąjungos teisės normos, suteikiančios teisių privatiems asmenims, pažeidimas, žala ir tiesioginis priežastinis ryšys tarp šio pažeidimo ir žalos; žr. skundžiamo sprendimo 29 punktą. Taip pat žr. 2000 m. liepos 4 d. Sprendimą *Bergaderm ir Goupil / Komisija* (C-352/98 P, EU:C:2000:361, 41 ir 42 punktai).

21 Žr., be kita ko, 2000 m. liepos 4 d. Sprendimą *Bergaderm ir Goupil / Komisija* (C-352/98 P, EU:C:2000:361, 40 punktas), 2007 m. balandžio 19 d. Sprendimą *Holcim (Deutschland) / Komisija* (C-282/05 P, EU:C:2007:226, 47 punktas) ir 2009 m. liepos 16 d. Sprendimą *Komisija / Schneider Electric* (C-440/07 P, EU:C:2009:459, 160 punktas).

22 2017 m. gegužės 30 d. sprendimas (C-45/15 P, EU:C:2017:402).

23 Žr. skundžiamo sprendimo 31 punktą. Taip pat žr. šio sprendimo 46 punktą.

jurisprudencijoje. Be to, nors, kaip primena Bendrasis Teismas, „platesnis tikslas išsaugoti taiką ir tarptautinį saugumą <…> gali pateisinti neigiamas, netgi sunkias, pasekmes tam tikriems ūkio subjektams, kylančias dėl sprendimų įgyvendinti Sąjungos teisės aktus, priimtus siekiant šio pagrindinio tikslo“ [24], šios pasekmės yra pateisinamos tik tuo atveju, jeigu jas lemia teisėti Sąjungos veiksmai [25]. Todėl abejoju, kad remiantis šiuo teiginiu būtų galima daryti kokias nors išvadas, kai reikia nuspręsti, ar padarytas pakankamai sunkus Sąjungos teisės pažeidimas.

25. Taigi, nors pagal klasikinę jurisprudenciją reikalaujama įvertinti, ar tariamas pažeidimas yra „akivaizdus ir šiurkštus“, Bendrasis Teismas siekė nustatyti, ar jis yra aiškus ir nepateisinamas. Tačiau atsižvelgimas į informaciją, kurios Taryba neturėjo ginčijamų priemonių priėmimo metu, – tai taisyklės pakeitimo, kylančio iš pažiūros tik iš semantinio pokyčio, pasekmių pasireiškimas, nes matyti, kad jis susijęs su atitinkamos institucijos veiksmų *pateisinimo* kontrole. Vadinasi, teisės klaida, dėl kurios, kaip įrodysiu šioje išvadoje, Bendrojo Teismo analizė taps šališka, taigi neteisinga, kyla iš to, kaip Bendrasis Teismas supranta sąvoką „pakankamai sunkus pažeidimas“.

26. Be to, galimybės Tarybai remtis įrodymais, gautais po ginčijamo teisės akto priėmimo – taigi ir *a posterior*i pateisinti veiksmus, kuriais ji kaltinama, – teisinis pagrindimas taip pat negali kilti, kaip teigia Bendrasis Teismas skundžiamo sprendimo 49 punkte, iš to, kad, „priešingai nei ieškinį dėl panaikinimo, ieškinį dėl deliktinės atsakomybės galima pareikšti per penkerius metus nuo žalą sukėlusio įvykio“. Teigdamas, kad „institucija, kuriai kyla deliktinė atsakomybė, iš principo turi teisę, siekdama save išteisinti, remtis visomis reikšmingomis aplinkybėmis, atsiradusiomis prieš tai, kai per minėtą terminą jai pareikštas ieškinys dėl žalos atlyginimo, o ieškovas gali nustatyti savo patirtos žalos dydį ir svarbą, remdamasis įrodymais, paaiškėjusiais vėliau nei atsirado žala“ [26], Bendrasis Teismas padarė teisės klaidą ir akivaizdžiai supainiojo du skirtingus laikotarpius, kuriais taikomos dvi skirtingos Sąjungos deliktinės atsakomybės atsiradimo sąlygos. Iš tikrųjų siekdamas nustatyti, ar padarytas pakankamai sunkus Sąjungos teisės pažeidimas, teismas turi įvertinti institucijos veiksmus, įvykdytus priimant ginčijamą teisės aktą, nagrinėjamu atveju – individualiai taikomus sprendimus, kuriais HTTS 2010 m. nustatytos ribojamosios priemonės. Teisingumo Teismas tą patį teigė Sprendime *Safa Nicu Sepahan / Taryba* [27], konstatuodamas, kad „Tarybai tenkanti pareiga ginčo atveju pateikti <…> ribojamųjų priemonių priėmimą pagrindžiančią informaciją ir įrodymus *ginčijamų nuostatų priėmimo metu* jau buvo įtvirtinta <…> suformuotoje jurisprudencijoje“ [28]. Pakankamai sunkų pažeidimą reikia suprasti kaip susijusį su tam tikru momentu, būtent skundžiamų veiksmų įvykdymo momentu. Be to, iš minėtos bylos C-45/15 P matyti, kad Taryba pritarė tokiai statiškai pakankamai sunkaus pažeidimo sampratai, nes ji tuomet teigė, kad „jurisprudencija, pagal kurią ginčo atveju jai priklauso pateikti informaciją ar įrodymus, pateisinančius ribojamųjų priemonių taikymą <…>, nebuvo aiškiai įtvirtinta pirmosios ginčijamos nuostatos *priėmimo momentu*“ [29]. Priešingai, žala, atsiradusi būtinai po ją lėmusio įvykio [30], laikui bėgant gali kisti – iš esmės didėti – ir yra Sąjungos deliktinės atsakomybės, kurią sudaro trys dalys, dinaminis komponentas. Taigi logiška, kad šalis, kuri teigia patyrusi žalą dėl institucijos veiksmų, turi galėti remtis įvykiais, atsitikusiais po žalą lėmusio įvykio – pakankamai sunkaus pažeidimo, siekdama įrodyti šios žalos buvimą.

24 Skundžiamo sprendimo 45 punktas.

25 Žr. 2017 m. gegužės 30 d. Sprendimą *Safa Nicu Sepahan / Taryba* (C-45/15 P, EU:C:2017:402, 39 punktas).

26 Skundžiamo sprendimo 49 punktas.

27 2017 m. gegužės 30 d. sprendimas (C-45/15 P, EU:C:2017:402).

28 2017 m. gegužės 30 d. Sprendimas S*afa Nicu Sepahan / Taryba* (C-45/15 P, EU:C:2017:402, 40 punktas). Kursyvu išskirta mano.

29 2017 m. gegužės 30 d. Sprendimas *Safa Nicu Sepahan / Taryba* (C-45/15 P, EU:C:2017:402, 34 punktas). Kursyvu išskirta mano.

30 Žala taip pat gali būti padaryta tuo pačiu metu, kuriuo įvyksta ją lėmęs įvykis, arba iškart po šio įvykio, bet iš esmės niekada negali būti padaryta iki to įvykio.

27. Kaip minėjau, esu linkęs pripažinti, kad Tarybos veiksmai ribojamųjų priemonių srityje yra susiję su ypatingais sunkumais ir kad į pastaruosius reikia tinkamai atsižvelgti vertinant, ar atsiranda Sąjungos deliktinė atsakomybė. Tačiau iš bylos medžiagos nematyti, kad konkrečiu HTTS įtraukimo ginčijamomis priemonėmis į sąrašą atveju Taryba būtų susidūrusi su tokiais sunkumais, be to, šiaip ar taip, Taryba turi paaiškinti situacijos, kurią ji turėjo suvaldyti ribojamųjų priemonių *priėmimo metu*, sudėtingumą, kad Sąjungos teismas prireikus galėtų į tai atsižvelgti siekdamas nustatyti, ar skundžiami veiksmai reiškia pakankamai sunkų Sąjungos teisės pažeidimą [31].

28. Todėl bendra išvada, kurią Bendrasis Teismas daro skundžiamo sprendimo 51 punkte ir pagal kurią „neteikti reikšmės aplinkybėms, kurias atitinkama institucija nurodė nagrinėjant ieškinį dėl žalos atlyginimo, kai <…> patvirtino nagrinėjamą lėšų įšaldymo priemonę <…>, reikštų rimtai kliudyti veiksmingai atlikti funkcijas, kurios BUSP srityje suteiktos Sąjungos institucijoms numatant, kad padėdamos įgyvendinti šią politiką jos patvirtina reikalingas ribojamąsias priemones“, mano nuomone, yra mažų mažiausia neraminanti, todėl bet kuriuo atveju Taryba negali būti atleista nuo pareigos išsamiai paaiškinti tokią riziką.

29. Iš to, kas išdėstyta, matyti, kad, Bendrasis Teismas, kai pripažino, jog pakankamai sunkus pažeidimas turi būti tik aiškus ir nepateisinamas pažeidimas, ir nagrinėjo skundžiamus veiksmus, atsižvelgdamas į informaciją ir įrodymus, nurodytus po ginčijamų priemonių priėmimo, neatliko kontrolės, kurią turėjo atlikti, ir savo analizėje padarė teisės klaidą. Šiomis aplinkybėmis pirmąjį pagrindą reikia pripažinti priimtinu.

30. Norėčiau pateikti dar kelias pastabas.

31. Kyla klausimas, ar, pripažindamas, kad Taryba gali remtis informacija ir įrodymais, gautais po to, kai buvo atlikti skundžiami veiksmai, Bendrasis Teismas neturėjo, siekdamas išvengti kaltinimo dėl dvigubų standartų taikymo, atsižvelgti, kaip teigia HTTS, į įvykius, paveikusius HTTS po 2010 m. Taigi šiuo klausimu reikia pažymėti, kad Reglamentas Nr. 961/2010 buvo panaikintas tiek, kiek jis susijęs su HTTS, 2011 m. gruodžio 7 d. Bendrojo Teismo sprendimu *HTTS / Taryba* dėl neįvykdytos pareigos motyvuoti [32]. Vis dėlto Bendrasis Teismas neatmetė galimybės, kad įtraukimas į sąrašą iš esmės gali būti pateisinamas, todėl nusprendė neteisėto reglamento pasekmes palikti galioti du mėnesius [33]. 2012 m. kovo 23 d. Reglamentu (ES) Nr. 267/2012 [34] buvo panaikintas Reglamentas Nr. 961/2010 (į jame pateikiamą sąrašą HTTS buvo vėl įtraukta Įgyvendinimo reglamentu (ES) Nr. 54/2012 [35]), tačiau HTTS palikta įtraukta į sąrašą dėl tokių pačių priežasčių, kaip ir nurodytosios Įgyvendinimo reglamente Nr. 54/2012. 2013 m. birželio 12 d. Sprendimu *HTTS / Taryba* [36] Bendrasis Teismas šį sprendimą palikti sąraše panaikino nuo 2013 m. rugpjūčio 22 d., nurodęs, kad Taryba nepateikė konkrečių įrodymų ir padarė akivaizdžią vertinimo klaidą. 2013 m. lapkričio 15 d. Taryba vėl įtraukė HTTS į sąrašą priimdama Įgyvendinimo reglamentą (ES) Nr. 1154/2013 [37]. Bendrasis Teismas panaikino įgyvendinimo reglamentą tiek, kiek jis susijęs su apeliante, nes įtraukimas į sąrašą nebuvo pagrįstas. Tarybos prašymą panaikinto teisės akto pasekmes palikti galioti tam tikrą laikotarpį Bendrasis Teismas atmetė, remdamasis pirmiausia tuo, kad „Taryba ieškovų bylas administraciniu atžvilgiu tvarkė nerūpestingai“ [38]. Bendrasis Teismas pabrėžė, kad

31 Pagal analogiją žr. 2017 m. gegužės 30 d. Sprendimą *Safa Nicu Sepahan / Taryba* (C-45/15 P, EU:C:2017:402, 41 punktas).

32 T-562/10, EU:T:2011:716, 39 punktas.

33 Žr. 2011 m. gruodžio 7 d. Sprendimą *HTTS / Taryba* (T-562/10, EU:T:2011:716, 41–43 punktai).

34 2012 m. kovo 23 d. Tarybos reglamentas dėl ribojamųjų priemonių Iranui, kuriuo panaikinamas Reglamentas Nr. 961/2010 (OL L 88, 2012, p. 1).

35 2012 m. sausio 23 d. Tarybos įgyvendinimo reglamentas, kuriuo įgyvendinamas Reglamentas Nr. 961/2010 (OL L 19, 2012, p. 1).

36 T-128/12 ir T-182/12, nepaskelbtas Rink., EU:T:2013:312.

37 2013 m. lapkričio 15 d. Tarybos įgyvendinimo reglamentas, kuriuo įgyvendinamas Reglamentas Nr. 267/2012 (OL L 306, 2013, p. 3). Žr. 2015 m. rugsėjo 18 d. Sprendimą *HTTS ir Bateni / Taryba* (T-45/14, nepaskelbtas Rink., EU:T:2015:650, 20 ir paskesni punktai).

38 2015 m. rugsėjo 18 d. Sprendimas *HTTS ir Bateni / Taryba* (T-45/14, nepaskelbtas Rink., EU:T:2015:650, 66 punktas).

kalbama apie trečią iš eilės sprendimą dėl panaikinimo, susijusį su HTTS[39]. Pastarasis sprendimas buvo priimtas 2015 m. rugsėjo 18 d., o ieškinį dėl žalos atlyginimo HTTS savo ruožtu Bendrajame Teisme pareiškė 2015 m. lapkričio 25 d., taigi visi trys Bendrojo Teismo sprendimai dėl panaikinimo ir galiausiai padaryta išvada, kad Taryba veikė nerūpestingai, taip pat galėjo patvirtinti, kad jau nuo pirmojo įtraukimo į sąrašus pagal ginčijamas priemones Taryba padarė akivaizdų ir šiurkštų pažeidimą, jei logika, kuria Bendrasis Teismas vadovavosi skundžiamame sprendime, turėjo būti taikoma ir apeliantei.

32. Šiomis aplinkybėmis man sunkoka suderinti argumentus, Bendrojo Teismo išdėstytus skundžiamo sprendimo 46 ir paskesniuose punktuose, – kuriuose Bendrasis Teismas pripažįsta, kad Taryba, siekdama atmesti kaltinimą dėl pakankamai sunkaus Sąjungos teisės pažeidimo, gali remtis informacija ir įrodymais, kurių ji neturėjo skundžiamų veiksmų įvykdymo metu, – su samprotavimu, pateiktu šio sprendimo 73 punkte, kuriame Bendrasis Teismas nusprendė, kad Tarybos elgesys po 2012 m. sausio 23 d. neturėjo reikšmės tuo metu, kai buvo siekiama nustatyti, ar Taryba padarė pakankamai sunkų apeliantės teisės į veiksmingą teisminę gynybą pažeidimą dėl to, kad bylos dalykas buvo prašymas atlyginti ne tą žalą, kurią HTTS tariamai patyrė dėl pakartotinio jos įtraukimo į sąrašus priėmus 2011 m. gruodžio 7 d. Sprendimą *HTTS / Taryba*[40] ir 2013 m. birželio 12 d. Sprendimą *HTTS / Taryba*[41], o tik tą žalą, kurią ji teigė patyrusi laikotarpiu nuo 2010 m. liepos 26 d. iki 2012 m. sausio 23 d.

33. Galiausiai pritariu Bendrojo Teismo teiginiui, pagal kurį ieškinys dėl panaikinimo ir ieškinys dėl žalos atlyginimo – tai dvi savarankiškos teisių gynimo priemonės ir galimas teisės akto panaikinimas nėra pakankamas įrodymas, kad padarytas pakankamai sunkus Sąjungos teisės pažeidimas[42]. Tačiau būtent šios bylos, kurią dabar nagrinėja Teisingumo Teismas, atveju kyla klausimas, ar savarankiškumas gali lemti netgi tai, kad *a posteriori* būtų persvarstyta išvada, kuria remiantis buvo priimtas sprendimas dėl panaikinimo. Kitaip tariant, nors, priimdamas sprendimą byloje T-562/10, Bendrasis Teismas dėl pareigos motyvuoti neįvykdymo panaikino vieną iš dviejų ginčijamų priemonių, matyti, kad, kiek tai susiję su ieškiniu dėl žalos atlyginimo, Tarybai leidžiama *a posteriori* ištaisyti pirminį teisės pažeidimą taip, kad galiausiai išnyksta panaikinimo siekiant atlyginti žalą poveikis. Kalbama nebe apie paprastą patikrinimą, ar neteisėtumas, konstatuotas nagrinėjant ieškinį dėl panaikinimo, reiškia pakankamai sunkų Sąjungos teisės pažeidimą, o apie pačios išvados dėl šio neteisėtumo persvarstymą, taigi šis neteisėtumas byloje dėl žalos atlyginimo gali „išnykti“. Tačiau dar kartą norėčiau pabrėžti, kad, Tarybai nenurodžius didelių sunkumų ir nesant grėsmės veiksmingam BUSP vykdymui[43], kyla klausimas, ar ribojamųjų priemonių srityje duodant ženklą Tarybai, kad, neatsižvelgiant į jos neteisėtų veiksmų sąlygas, ji visada galės *ex post* pateisinti savo veiksmus, nepanaikinama pusiausvyra pernelyg nukrypstant į institucijų pusę teisės subjektų teisių nenaudai[44] ir nėra skatinama įtraukimo į sąrašus be tikros ar rimtos priežasties prevencijos tikslais politika, nes vien veiksmai, kurie reiškia ne tik *sunkų*, o *sunkiausią* pažeidimą, galėtų lemti ir sprendimo panaikinimą, ir Sąjungos atsakomybės atsiradimą.

34. Dabar reikia išnagrinėti kitus apeliacinio skundo pagrindus.

39 2015 m. rugsėjo 18 d. Sprendimas *HTTS ir Bateni / Taryba* (T-45/14, nepaskelbtas Rink., EU:T:2015:650, 66 punktas). Tuo metu taip pat buvo panaikinti IRISL, HDSL ir SAPID įtraukimai į sąrašus; žr. 2015 m. rugsėjo 18 d. Sprendimą *HTTS ir Bateni / Taryba* (T-45/14, nepaskelbtas Rink., EU:T:2015:650, 18 punktas).

40 T-562/10, EU:T:2011:716.

41 T-128/12 ir T-182/12, nepaskelbtas Rink., EU:T:2013:312.

42 Žr. skundžiamo sprendimo 48 punktą.

43 Matyti, kad Bendrasis Teismas ir pats nebemano, kad HTTS atveju esama tokių sunkumų ar tokios grėsmės; žr. 2015 m. rugsėjo 18 d. Sprendimą *HTTS ir Bateni / Taryba* (T-45/14, nepaskelbtas Rink., EU:T:2015:650, 63 ir paskesni punktai).

44 Dėl išsamumo primintina, kad tikrindamas Komisijos beveik baudžiamojo pobūdžio sprendimo, priimto srityje, kurioje Sąjungos teismas vykdo visišką kontrolę, teisėtumą šis teismas, remdamasis teisės į gynybą apsauga, gali surinkti informaciją, kuri Komisijai nebuvo žinoma priimant sprendimą. Vis dėlto ši galimybė yra labai apribota ir numatyta tik dėl asmenų, siekiančių apsiginti nuo institucijos veiksmų, o ne atvirkščiai. Kaip pavyzdį žr. 2016 m. sausio 21 d. Sprendimą *Galp Energía España ir kt. / Komisija* (C-603/13 P, EU:C:2016:38, 72 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

B. Dėl kitų apeliacinio skundo pagrindų

35. Kaip minėta [45], šių pagrindų analizė bus glaustesnė, juo labiau kad ja pratęsiama pirmojo pagrindo ir jį nagrinėjant nustatytos teisės klaidos analizė.

1. Dėl antrojo pagrindo, grindžiamo teisės klaida, kurią padarė Bendrasis Teismas, nuspręsdamas, kad Tarybos atliktas vertinimas, jog HTTS laikytina bendrove, kuri nuosavybės teise priklauso IRISL arba yra jos valdoma, bet kuriuo atveju nėra didelė ir nepateisinama klaida arba akivaizdi vertinimo klaida

a) Šalių argumentų santrauka

36. Iš esmės apeliantės priekaištai pateikiami dėl skundžiamo sprendimo 56–63 punktų. Ji teigia, kad Bendrasis Teismas padarė teisės klaidą, skundžiamo sprendimo 56 punkte nuspręsdamas, kad bendrovės, „nuosavybės teise priklausančios kitam subjektui arba jo valdomos“, statusas, kuriuo remiantis jai buvo skirtos ginčijamos priemonės, turi būti vertinamas neatsižvelgiant į argumentus, susijusius su nuosavybės ryšiais. HTTS taip pat kaltina Bendrąjį Teismą tuo, kad jis nusprendė, jog informacija, kurią *a posteriori* pateikė Taryba, reiškia pakankamą įrodymą, kad tikėtina, jog apeliantė yra „valdoma IRISL ir (arba) veikia jos vardu“. HTTS kaltina Bendrąjį Teismą ir tuo, kad jis neatsižvelgė į vėlesnėje savo jurisprudencijoje išplėtotus argumentus, pirmiausia susijusius su IRISL įtraukimu į sąrašus, nors tuo pat metu rėmėsi informacija, Tarybos pateikta po ginčijamų priemonių priėmimo, nuspręsdamas, kad nėra pakankamai sunkaus Sąjungos teisės pažeidimo. Be to, ginčijamos priemonės neleidžia įtraukti į sąrašą subjekto, kuris tik veikė IRISL vardu.

37. Taryba savo ruožtu prašo antrąjį pagrindą atmesti. Jos manymu, HTTS klaidingai aiškina skundžiamo sprendimo 56 punktą, nes Bendrasis Teismas nenusprendė, kad nuosavybės ryšiai neturi reikšmės vertinant, ar įvykdytos materialinės įtraukimo į sąrašą sąlygos. Dėl Bendrojo Teismo atsižvelgimo į informaciją, pateiktą priėmus ginčijamas priemones, leidusią jam nuspręsti, kad tikėtina, jog HTTS galima laikyti valdoma IRISL ir (arba) veikiančia jos vardu, Taryba daro nuorodą į argumentus, kuriuos ji pateikė dėl pirmojo pagrindo. Be to, iš ginčijamų priemonių aiškiai matyti, kad įtraukimo į sąrašą sąlyga yra alternatyvi ir susijusi tiek su atveju, kai subjektas valdomas IRISL, tiek su atveju, kai subjektas veikia jos vardu. Taryba pritaria Bendrojo Teismo analizei, susijusiai su įvairiais informacijos elementais, ir teigia, kad jis, nepadarydamas teisės klaidos, galėjo nuspręsti, jog nėra pakankamai sunkaus pažeidimo, nes, atsižvelgiant į šiuos elementus, buvo tikėtina, kad HTTS atitinka ginčijamose priemonėse nurodytas įtraukimo į sąrašą sąlygas.

38. Komisija iš esmės pritaria Bendrojo Teismo požiūriui ir mano, kad argumentas, grindžiamas Bendrojo Teismo atliktu klaidingu faktinių aplinkybių vertinimu ir išvada, kad apeliantę galima laikyti atitinkančia ginčijamose priemonėse nurodytą įtraukimo į sąrašą sąlygą, yra nepriimtinas, nes HTTS nesirėmė faktinių aplinkybių iškraipymu ir Teisingumo Teismo kontrolė per apeliacinį procesą paprastai apsiriboja teisės klausimais.

b) Analizė

39. Pirmiausia reikia atmesti kaltinimą, susijusį su skundžiamo sprendimo 56 punktu, nes, kaip teigia Taryba, apeliantė šį punktą aiškina klaidingai. Bendrasis Teismas nepadarė teisės klaidos, nuspręsdamas, kad bendrovė gali būti laikoma „nuosavybės teise priklausančia kitam subjektui arba jo valdoma“, jei jo padėtis tokia, kad jis gali daryti įtaką atitinkamos bendrovės komerciniams sprendimams net ir tuo atveju, kai jų nesieja teisiniai nuosavybės ryšiai. Tai reiškia ne tai, kad visai neatsižvelgiama į galimą nuosavybės ryšį, o paprasčiausiai tai, kad nuosavybės ryšio nebuvimo nepakanka, kad būtų galima manyti, jog minėta sąlyga nėra įvykdyta, juo labiau kad ji aiškiai

45 Žr. šios išvados 14 punktą.

suformuluota alternatyviai ir susijusi arba su priklausymo nuosavybės teise atveju, arba su valdymo atveju. Iš to, kas išdėstyta, taip pat matyti, kad kaltinimą, pagal kurį ginčijamos priemonės neleidžia įtraukti į sąrašą bendrovės, kuri tik veikia IRISL vardu, reikia atmesti kaip nepagrįstą, atsižvelgiant į pačią ginčijamose priemonėse nustatytos sąlygos formuluotę. Aiškindamas sąlygų turinį Bendrasis Teismas nepadarė teisės klaidos.

40. Dėl kitų aspektų pažymėtina, jog iš skundžiamo sprendimo 58 ir paskesnių punktų matyti, kad Bendrasis Teismas konkrečiu jo nagrinėjamos bylos atveju ir šio sprendimo 42–53 punktuose paaiškintomis sąlygomis atliko patikrinimą, leidžiantį nustatyti, ar padarytas pakankamai sunkus Sąjungos teisės pažeidimas. Patikrinęs, ar nurodytas materialinių įtraukimo į sąrašą sąlygų pažeidimas gali reikšti tokį pažeidimą, Bendrasis Teismas padarė išvadą, kad „nagrinėjamu atveju informacija ir įrodymai, kuriais remiasi Taryba, yra svarbūs, pakankamai tikslūs ir neprieštaringi duomenys, nagrinėjant šį ieškinį dėl žalos atlyginimo leidžiantys manyti, jog tikėtina, kad HTTS yra „valdoma IRISL ir (arba) veikia jos vardu““[46]. Taigi, nors Taryba pripažino, kad 2010 m. HTTS įtraukimo į sąrašą metu neturėjo informacijos ar įrodymų, be to, tuo metu nenurodė konkrečių priežasčių, dėl kurių HTTS buvo įtraukta į sąrašą[47], dėl aplinkybės, kad Taryba vėliau turėjo šią informaciją ir įrodymus, Bendrojo Teismo nuomone, buvo *tikėtina*, kad 2010 m. atliktas įtraukimas į sąrašą yra pateisinamas, todėl jis nusprendė, kad pakankamai sunkaus pažeidimo nėra[48].

41. Šiuose argumentuose slypi tokia pati teisės klaida, kaip ir nustatytoji nagrinėjant pirmąjį pagrindą, nes jie yra natūrali šio pagrindo analizės tąsa: jais Bendrasis Teismas praktiškai įgyvendina tai, ką pirmiau mėgino pateisinti veikiau teoriniu požiūriu. Todėl nemanau, kad, kaip teigia Taryba ir Komisija, čia paprasčiausiai kalbama apie HTTS bandymą ginčyti faktinių aplinkybių vertinimą, kuris – tuo atveju, jei šios aplinkybės nėra iškraipytos, o jų iškraipymu HTTS nesirėmė – vykstant apeliaciniam procesui nepatenka į Teisingumo Teismo kontrolės taikymo sritį. Dėl tų pačių priežasčių, kurias nurodžiau nagrinėdamas pirmąjį pagrindą, reikia daryti išvadą, kad Bendrasis Teismas atsižvelgė į kitą momentą nei tinkamas momentas, t. y. skundžiamų veiksmų įvykdymo momentas. Kitaip tariant ir pasitelkiant metaforą iš medicinos srities, jei teisingai nustačiau simptomą, nurodydamas teisės klaidą, padarytą skundžiamo sprendimo 42 ir paskesniuose punktuose, akivaizdu, kad liga paveikė šio sprendimo 58 ir paskesnius punktus, todėl galiausiai visa analizė, susijusi su klausimo, ar padarytas pakankamai sunkus pažeidimas, t. y. ar dėl nepakankamų įrodymų buvo neįvykdytos materialinės įtraukimo į sąrašą sąlygos, nagrinėjimu, buvo apimta gangrenos.

42. Taip pat suprantu, kad apeliantė turėjo sutrikti, perskaičiusi Bendrojo Teismo teiginį, išdėstytą skundžiamo sprendimo 63 punkte, pagal kurį „*tuo metu, kai ieškovės pavadinimas buvo įtrauktas į ginčijamus sąrašus* <…>, IRISL, HDSL ir SAPID pavadinimų įtraukimas į sąrašus dar nebuvo panaikintas“[49]. Atsakydamas į šį kaltinimą Bendrasis Teismas atsisakė atsižvelgti į apeliantės nurodytas aplinkybes, susiklosčiusias po ginčijamų priemonių priėmimo. Taigi jis akivaizdžiai atsižvelgė į kitą momentą nei tas, į kurį atsižvelgė vertindamas Tarybos požiūrį ir jos pateiktą informaciją. Vadinasi, jis dar kartą leido Tarybai tai, ko neleido apeliantei.

43. Tai reiškia, kad Bendrojo Teismo atliktoje analizėje, susijusioje su kaltinimu, grindžiamu pakankamai aiškiu materialinių sąlygų įtraukimo į sąrašą sąlygų pažeidimu, nes Taryba, remdamasi pakankamais įrodymais, neįrodė, kad HTTS buvo valdoma IRISL, padaryta teisės klaida. Todėl antrąjį pagrindą reikia pripažinti pagrįstu.

46 Žr. skundžiamo sprendimo 58 punktą.

47 Iš tikrųjų reikia konstatuoti, kad ginčijamose priemonėse nurodant motyvus, kuriais siekiama pagrįsti įtraukimą į sąrašą, tėra pakartojama pati įtraukimo į jį sąlyga.

48 Pažymėtina, kad, kalbant apie ribojamosios priemonės priėmimo motyvų teisėtumo kontrolę, pagal suformuotą jurisprudenciją teisminė kontrolė negali apsiriboti nurodytų motyvų abstrakčios tikimybės vertinimu, ji turi būti atliekama nagrinėjant, ar šie motyvai (arba bent vienas iš jų), vertinami kaip savaime pakankami minėtai priemonei patvirtinti, yra pagrįsti; žr. 2018 m. gruodžio 19 d. Sprendimą *Azarov / Taryb*a (C-530/17 P, EU:C:2018:1031, 22 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

49 Kursyvu išskirta mano.

2. Dėl kartu nagrinėtinų trečiojo ir ketvirtojo pagrindų

a) Šalių argumentų santrauka

44. Nurodydama trečiąjį ir ketvirtąjį pagrindus, kurie nagrinėtini kartu, HTTS iš esmės teigia, viena vertus, kad Bendrasis Teismas padarė teisės klaidą nekonstatuodamas, jog išvada dėl Reglamento Nr. 961/2010 neteisėtumo paveikė Įgyvendinimo reglamento Nr. 668/2010 teisėtumą, nes apeliantė nepateikė ieškinio dėl pastarojo reglamento panaikinimo. Todėl taip nustatytą Įgyvendinimo reglamento Nr. 668/2010 teisėtumo prezumpciją reikia paneigti ir negalima – kaip tai daro Bendrasis Teismas skundžiamo sprendimo 89 ir 90 punktuose – vėliau nurodytais motyvais pateisinti pareigos motyvuoti neįvykdymo, kiek tai susiję su Įgyvendinimo reglamentu Nr. 668/2010. Kita vertus, HTTS teigia, kad skundžiamo sprendimo 88 punkte padaryta teisės klaida, nes nepakankamas motyvavimas laikytinas galinčiu suteikti teisę į žalos atlyginimą. HTTS primena esminį pareigos motyvuoti pobūdį ir šios pareigos ryšį su teise į veiksmingą teisminę gynybą, nurodytą Sprendime *Safa Nicu Sepahan / Taryba* [50]. Bendrasis Teismas negalėjo tik pažymėti, kad nepakankamas motyvavimas paprastai nelemia Sąjungos atsakomybės, jis turėjo patikrinti, ar konkrečiu atveju jo nagrinėjamoje byloje pareigos motyvuoti neįvykdymas lėmė apeliantės teisės į veiksmingą teisminę gynybą pažeidimą, galintį suteikti teisę į žalos atlyginimą.

45. Taryba iš esmės prašo šiuos du pagrindus atmesti. Viena vertus, ji teigia, kad Bendrasis Teismas teisingai nusprendė, jog 2011 m. gruodžio 7 d. Sprendimo *HTTS / Taryba* [51] taikymo sritis apsiriboja Reglamentu Nr. 961/2010. Bendrasis Teismas taip pat teisingai nusprendė, kad HTTS, pateikdama šį apeliacinį skundą, turėjo išdėstyti atskirus argumentus, siekdama įrodyti, kad pareigos motyvuoti neįvykdymas daro poveikį ir Įgyvendinimo reglamentui Nr. 668/2010, o ji to nepadarė. Kita vertus, Taryba tvirtina, kad teisės į žalos atlyginimą nepripažinimas esant nepakankamam motyvavimui yra pateisinamas ribota žalos atlyginimo kompensuojamąja funkcija siekiant apsaugoti Sąjungos institucijų galėjimą veikti. Be to, Bendrasis Teismas tik priminė suformuotą jurisprudenciją. HTTS neįrodė nei ryšio tarp pareigos motyvuoti neįvykdymo ir galimo jos teisės į veiksmingą teisminę gynybą pažeidimo, nei to, kas jai trukdė įgyvendinti savo teisę į gynybą. Sprendimo *Safa Nicu Sepahan / Taryba* [52] dalyje, kuria remiasi HTTS, šie klausimai nenagrinėjami, ši dalis susijusi veikiau su tuomet ginčytų ribojamųjų priemonių pagrįstumo kontrole. Bet kuriuo atveju pakanka, kad apeliantė gali susipažinti su motyvais vykstant procesui dėl žalos atlyginimo.

46. Komisija iš esmės pritaria Tarybos požiūriui.

b) Analizė

47. Trečiasis ir ketvirtasis pagrindai nurodyti dėl skundžiamo sprendimo dalies, skirtos analizei, susijusiai su pareigos motyvuoti ginčijamus įtraukimus į sąrašus neįvykdymu, kaip reiškiančiu pakankamai sunkų pažeidimą, nes HTTS savo teiginiams pagrįsti iš esmės remiasi Bendrojo Teismo sprendimu, kuriuo šis teismas dėl nepakankamo motyvavimo panaikino Reglamentą Nr. 961/2010, kiek jis buvo susijęs su apeliante. Iš šios analizės matyti, kad apeliantės argumentai buvo susiję ir su teisės į veiksmingą teisminę gynybą klausimu [53].

50 2014 m. lapkričio 25 d. sprendimas (T-384/11, EU:T:2014:986).

51 T-562/10, EU:T:2011:716, 68 ir 69 punktai.

52 2014 m. lapkričio 25 d. sprendimas (T-384/11, EU:T:2014:986, 68 ir 69 punktai).

53 Žr. skundžiamo sprendimo 74–78 punktus.

48. Dėl kaltinimo, susijusio su Įgyvendinimo reglamento Nr. 668/2010 teisėtumo prezumpcija, pažymėtina, kad, atsižvelgiant į tai, jog HTTS nepareiškė ieškinio dėl šio reglamento panaikinimo, Bendrasis Teismas teisingai nusprendė, kad negalima daryti jokios išvados dėl Įgyvendinimo reglamento Nr. 668/2010 neteisėtumo remiantis sprendimu, kuriuo jis tik panaikino Reglamentą Nr. 961/2010, ir kad HTTS turėjo įrodyti, kodėl ji mano, kad jos įtraukimas į Įgyvendinimo reglamentą Nr. 668/2010 gali būti laikomas pakankamai sunkiu Tarybai tenkančios pareigos motyvuoti neįvykdymu. Todėl šį kaltinimą reikia atmesti kaip nepagrįstą.

49. Taip pat reikia pažymėti, kad skundžiamo sprendimo 89 punkte, pagal kurį „nagrinėjant šį ieškinį dėl žalos atlyginimo aptariamos ribojamosios priemonės *teisėtumą* bet kuriuo atveju reikia vertinti atsižvelgiant ir į vėlesnius motyvus, kuriuos Taryba nurodė [savo Sprendime] 2012/35/BUSP[54]“[55], ir vėl atsispindi Bendrojo Teismo padaryta teisės klaida, susijusi su prielaidomis, kuriomis grindžiama jo analizė. Kadangi teisingam sąvokų supratimui ir ieškinių rūšių skyrimui būtinas terminologinis griežtumas, turiu pabrėžti, kad šiame punkte kalbama apie Reglamentą Nr. 961/2010 ir kad jo teisėtumo klausimas buvo galutinai išspręstas Bendrojo Teismo sprendime, kuriuo šis reglamentas buvo panaikintas tiek, kiek jis susijęs su HTTS. Tačiau minėtame 89 punkte akivaizdžiai esama painiavos ir jis leidžia manyti, kad neteisėtumas, konstatuotas išnagrinėjus ieškinį dėl panaikinimo, gali būti ginčijamas pareiškus ieškinį dėl žalos atlyginimo. Tikiuosi, kad pakankamai įrodžiau, jog taip negali būti. Bet kuriuo atveju taip pat aiškiai matyti, kad vertindamas, ar Tarybai tenkančios pareigos motyvuoti neįvykdymas pagal Reglamentą Nr. 961/2010 įtraukiant apeliantę į sąrašą reiškia pakankamai sunkų pažeidimą, Bendrasis Teismas ir vėl atsižvelgė į motyvus, nurodytus po 2010 m.[56], ir taip padarė teisės klaidą savo analizėje. Taigi šis kaltinimas pagrįstas, todėl trečiąjį pagrindą reikia priimti.

50. Dėl nuolatinio Sąjungos atsakomybės nepripažinimo esant nepakankamam teisės akto motyvavimui klausimo pažymėtina, kad iš skundžiamo sprendimo matyti, jog Bendrasis Teismas pats buvo tos nuomonės, kad argumentais, susijusiais su pareigos motyvuoti neįvykdymu, HTTS gali remtis ir nurodydama veiksmingos teisminės gynybos principą[57]. Darant prielaidą, kad skundžiamo sprendimo 88 punkte nurodyta jurisprudencija, pagal kurią „nepakankami akto motyvai nėra priežastis, dėl kurios gali kilti [deliktinė] Sąjungos atsakomybė“, vienodai taikytina ir esant ribojamosioms priemonėms[58], bet kuriuo atveju matyti, kad Bendrasis Teismas ne apsiribojo šiuo teiginiu, atmesdamas pagrindą, o tęsė analizę, kaip rodo skundžiamo sprendimo 89 punkte pavartotas žodis „taigi“, kad, taikydamas, mano nuomone, klaidingą metodą, patikrintų, ar 2012 m. nurodyti motyvai gali padėti ne tik apeliantei, bet ir Bendrajam Teismui suprasti HTTS įtraukimo į sąrašą priežastis ir tariamai patirtą žalą lėmusias priežastis. Tuo, nors ir atlikęs tik minimalią analizę, Bendrasis Teismas teisingai pripažino, kad gali būti – *quod non*, – jog pareiga motyvuoti buvo neįvykdyta taip šiurkščiai, kad buvo padarytas sunkus HTTS teisės į veiksmingą teisminę gynybą pažeidimas. Ketvirtąjį pagrindą reikia atmesti.

54 2012 m. sausio 23 d. sprendimas, kuriuo iš dalies keičiamas Sprendimas 2010/413/BUSP dėl ribojamųjų priemonių Iranui (OL L 19, 2012, p. 22).

55 2017 m. gruodžio 13 d. Sprendimas *HTTS /Taryba* (T-692/15, EU:T:2017:890). Kursyvu išskirta mano.

56 Žr. skundžiamo sprendimo 90 punktą.

57 Žr. skundžiamo sprendimo 78 punktą.

58 Iš tikrųjų gali kilti klausimas atsižvelgiant į jų individualų pobūdį ir reikšmingas pasekmes, kurias jos gali lemti atitinkamų asmenų ir subjektų teisėms ir laisvėms (žr., be kita ko, 2017 m. gegužės 30 d. Sprendimą *Safa Nicu Sepahan / Taryba* (C-45/15 P, EU:C:2017:402, 40 punktas)). Klausimo, ar suformuota jurisprudencija, susijusi su pareiga motyvuoti reglamentuojamojo pobūdžio teisės aktus, yra tiesiogiai taikoma ir ribojamosioms priemonėms, kuris per šį apeliacinį procesą tiesiogiai nebuvo iškeltas, Teisingumo Teismas, atrodo, nesprendė, nes vienintelis su tuo susijęs sprendimas – 2007 m. liepos 11 d. Sprendimas *Sison / Taryba* (T-47/03, nepaskelbtas Rink., EU:T:2007:207, 238 punktas).

C. Analizės išvada

51. Remdamasis tuo, jog Bendrojo Teismo analizėje padaryta teisės klaida, lėmusi tai, kad toliau klaidingai išnagrinėtas ir klausimas, ar padarytas pakankamai sunkus pažeidimas, siūlau Teisingumo Teismui pirmąjį, antrąjį ir trečiąjį apeliacinio skundų pagrindus pripažinti pagrįstais. Be to, dėl trijų priežasčių nemanau, kad šioje bylos stadijoje galima priimti sprendimą.

52. Pirmiausia, kaip jau įrodžiau, Bendrasis Teismas, spręsdamas, ar padarytas pakankamai sunkus Sąjungos teisės pažeidimas, atliko netinkamą patikrinimą. Neatsižvelgiant į tai, koks bus pakankamai sunkaus pažeidimo analizės, padarytos atlikus tinkamą patikrinimą, rezultatas, siekiant atlikti tokį patikrinimą reikia įvertinti faktines aplinkybes, susijusias su 2010 m. buvusia padėtimi, o tokios aplinkybės, atrodo, nėra nurodytos Teisingumo Teismui pateiktoje bylos medžiagoje.

53. Taip pat, darant prielaidą, jog atlikus minėtą patikrinimą būtų padaryta išvada, kad pirmoji sąlyga, susijusi su Sąjungos deliktinės atsakomybės atsiradimu, yra įvykdyta, reikėtų nustatyti, ar įvykdytos kitos dvi sąlygos. Tačiau, kaip minėta [59], Bendrasis Teismas baigė analizę konstatavęs, kad nepadarytas pakankamai sunkus pažeidimas, todėl dėl kitų sąlygų nesprendė. Be to, Teisingumo Teismui pateikta bylos medžiaga neleistų jam pačiam išspręsti šių klausimų.

54. Galiausiai, darant prielaidą, kad įvykdytos visos sąlygos Sąjungos deliktinei atsakomybei atsirasti, reikėtų nustatyti žalos atlyginimo dydį ir (arba) nuspręsti dėl Tarybos pateikto argumento, kuris susijęs su pasibaigusiu ieškinio dėl žalos atlyginimo senaties terminu ir kurio Bendrasis Teismas nenagrinėjo, taigi dėl jo šalys negalėjo pareikšti nuomonių vykstant apeliaciniam procesui.

55. Dėl visų šių priežasčių, iš anksto nesprendžiant, kokią išvadą padarys Bendrasis Teismas, be teisės klaidų išnagrinėjęs pirmąją sąlygą, būtiną Sąjungos deliktinei atsakomybei atsirasti, siūlau Teisingumo Teismui remiantis Teisingumo Teismo statuto 61 straipsnio pirma pastraipa grąžinti bylą Bendrajam Teismui.

V. Dėl bylinėjimosi išlaidų

56. Kadangi, remiantis atlikta analize, byla turi būti grąžinta Bendrajam Teismui, vadovaujantis Procedūros reglamento 137 straipsniu, taikomu pagal šio reglamento 184 straipsnio 1 dalį vykstant apeliaciniam procesui, klausimo dėl bylinėjimosi išlaidų nagrinėjimą reikia atidėti.

VI. Išvada

57. Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, siūlau Teisingumo Teismui nuspręsti taip:

1. Panaikinti 2017 m. gruodžio 13 d. Europos Sąjungos Bendrojo Teismo sprendimą *HTTS / Taryba* (T-692/15, EU:T:2017:890).

2. Grąžinti bylą Europos Sąjungos Bendrajam Teismui.

3. Atidėti klausimo dėl bylinėjimosi išlaidų nagrinėjimą.

59 Žr. šios išvados 9 punktą.